

Nowa ewangelizacja – wymiar teoretyczny i praktyczny w teologii pastoralnej

Aktualizacja: 17 XI 2025

Wymiar teoretyczny (impuls dla teologii pastoralnej jako dyscypliny)

- **Misja ewangelizacyjna jako natura Kościoła:** Sobór Watykański II i późniejsze nauczanie podkreślają, że Kościół z samej natury jest misyjny i istnieje po to, by głosić Ewangelię. Paweł VI nazwał ewangelizację najgłębszą tożsamością Kościoła. Nowa ewangelizacja przypomina teologii pastoralnej, że **proklamacja Ewangelii nie jest dodatkiem, lecz rdzeniem** refleksji o Kościele i jego działaniu w świecie (por. *Evangelii nuntiandi* i *Redemptoris missio*).
- **Nowa ewangelizacja jako *locus theologicus*:** Abp Rino Fisichella wskazuje, że ewangelizacja stanowi **konstytutywny wymiar teologii** – teologia musi nie tylko badać misterium wiary, ale i uczestniczyć w jego przekazywaniu. Innymi słowy, **kontekst ewangelizacyjny staje się miejscem teologicznym**, w którym teologia (zwłaszcza pastoralna) czerpie swoje pytania i inspiracje. Kościół otrzymał depozyt Objawienia, który ma przekazywać w dynamicznym procesie Tradycji. Nowa ewangelizacja uwydatnia właśnie wymiar **traditio** – żywego przekazu wiary – jako przedmiot refleksji teologicznej. Teologia pastoralna, czerpiąc z *Dei Verbum*, pojmuje Objawienie jako rzeczywistość żywą, przekazywaną „z ust do ust” poprzez nauczanie, życie i kult Kościoła.
- **Związek wiary, jej przekazu i historii:** Nowa ewangelizacja podkreśla nierozzerwalny związek **między orędziem Ewangelii, jego odbiorcą a konkretnym kontekstem historyczno-kulturowym**. Pastoralna refleksja teologiczna po Soborze rozwinęła podejście, w którym odczytywanie „znaków czasu” (por. *Gaudium et spes* 4) staje się konieczne do skutecznego głoszenia. Teologia pastoralna zatem zakłada analizę współczesnych uwarunkowań (sekularyzacji, „słabej myśli” filozoficznej itp.) i szuka odpowiedzi w świetle Ewangelii. **Wyłączenie ewangelizacji z refleksji teologicznej uczyniłoby teologię jałową**, oderwaną od życia – ostrzega Fisichella. Dlatego nowa

ewangelizacja wnosi perspektywę integrującą teorię i praktykę: **teologia nie może być uprawiana w oderwaniu od misji**, lecz powinna sprzyjać nawróceniu i odnowie wiary we wspólnocie Kościoła.

- **Ecclesia semper reformanda – ciągła odnowa i nawrócenie:** W duchu soborowym nowa ewangelizacja uwrażliwia teologię pastoralną na **potrzebę stałego nawrócenia Kościoła**. Kościół sam musi nieustannie poddawać się Ewangelii, by móc wiarygodnie ewangelizować świat. Z perspektywy teoretycznej oznacza to, że teologia pastoralna postrzega Kościół jako *podmiot i przedmiot ewangelizacji jednocześnie*: bada, **jak wspólnota wierzących ma się nieustannie odnawiać duchowo i strukturalnie**, by sprostać misji (por. *Evangelii gaudium* o „nawróceniu pastoralnym” struktur). Nowa ewangelizacja wnosi więc akcent na refleksję o **sposobach odnowy duszpasterskiej** i o tym, jak doktryna przekłada się na życie Kościoła w zmiennych warunkach świata.
- **„Sensus fidei” i lud Boży jako podmiot teologii:** Sobór nauczał, że cały Lud Boży posiada zmysł wiary (*sensus fidei*), który pozwala mu trwać niezawodnie w prawdzie. Nowa ewangelizacja teoretycznie ubogaca teologię pastoralną podkreśleniem **współodpowiedzialności świeckich za przekaz wiary**. Tradycja żyje nie tylko w dokumentach Magisterium, lecz także w pobożności ludowej i świadectwie życia wiernych, rozeznających w Duchu Świętym znaki Ewangelii. Teologia pastoralna w nurcie nowej ewangelizacji uznaje więc wartość **oddolnych przejawów wiary (charyzmatów, ruchów, religijności ludowej)** jako miejsc teologicznej refleksji. Uwydatnia to, że **praktyka duszpasterska sama staje się źródłem do naukowego namysłu** – zgodnie z ideą locus theologicus obejmującego doświadczenie wiary ludu (por. *Evangelii gaudium* 126, gdzie papież mówi o wierze ludu inkulturowanej w pobożności). Włączenie *sensus fidei* do refleksji oznacza też dowartościowanie **świadectwa** jako „żywego orędzia” Kościoła – co ma znaczenie fundamentalne dla pastoralnej teologii misji.

Wymiar praktyczny (zadania duszpasterskie i kierunki działań)

- **Re-ewangelizacja ochrzczonych i nowe metody głoszenia:** Nowa ewangelizacja kładzie nacisk na dotarcie do tych, którzy **oddalili się od wiary lub ją utracili**, zwłaszcza w

kulturach dawno schrystianizowanych. W praktyce duszpasterskiej oznacza to potrzebę **nowych metod, nowej gorliwości i nowego języka głoszenia** – jak wzywał Jan Paweł II. Należy głosić niezmiennie orędzie w sposób zrozumiały dla współczesnego człowieka (por. EN 4, gdzie mowa o przekazie „zrozumiałym i przekonywującym” dla ludzi naszych czasów). Zadaniem pastoralnym jest więc kreatywna katecheza i przepowiadanie, które łączy wierność depozytowi wiary z dostosowaniem form przekazu (media cyfrowe, język kultury popularnej, dialog nauki z wiarą itp.). **Celem jest obudzenie na nowo w ochrzczonych żywej relacji z Chrystusem**, czyli doprowadzenie do autentycznej metanoi i odnowy życia z wiary.

- **Pastoralne nawrócenie i misyjna reforma struktur:** Z nowej ewangelizacji wynika postulat, by **wszystkie struktury kościelne stały się bardziej misyjne**. W praktyce oznacza to przemyślenie funkcjonowania parafii, diecezji, ruchów – tak by nie skupiały się one na *utrzymaniu status quo*, lecz na wychodzeniu ku potrzebującym wiary. Papież Franciszek wyraża to jako marzenie o „opcji misyjnej” przekształcającej zwyczaje i struktury Kościoła. Kierunek duszpasterski obejmuje m.in. **ożywienie parafii** (ma być „centrum stałego misyjnego posłania”), otwarcie wspólnot na **peryferie społeczne i kulturowe** (biednych, wykluczonych, niewierzących) oraz gotowość do zmian organizacyjnych służących ewangelizacji. Nowa ewangelizacja w praktyce wzywa pasterzy do odwagi w porzucaniu podejścia czysto zachowawczego – *“zawsze tak było”* – na rzecz poszukiwania nowych dróg dotarcia z Ewangelią.
- **Formacja zaangażowanych w duszpasterstwo:** Jednym z zadań wynikających z artykułu Fisichelli jest dostosowanie **programów kształcenia teologicznego i formacji pastoralnej** do wymogów nowej ewangelizacji. Należy kształcić duszpasterzy i świeckich liderów, by rozumieli ewangelizację jako **wspólną sprawę całego Kościoła** i podejmowali ją z zapałem. Postuluje się, by studenci teologii (przyszli kapłani i świeccy teolodzy) zdobyli świadomość, że nowa ewangelizacja wiąże się z **ich własnym nawróceniem i osobistym świadectwem wiary**. Oznacza to w praktyce włączenie do programu formacji elementów takich jak: umiejętność komunikacji Ewangelii we współczesnym kontekście, poznanie nauczania Kościoła o misji (*Redemptoris missio*, *Evangelii gaudium*), a także trening w dialogu i obecności w świecie kultury, nauki,

mediów. **Formacja “ewangelizatorów”** musi łączyć solidną wiedzę teologiczną z rozpalaniem gorliwości apostołskiej i duszpasterskiej kreatywności.

- **Zaangażowanie świeckich i wspólnot – współodpowiedzialność za misję:** Nowa ewangelizacja w działaniu kładzie nacisk na **współpracę wszystkich stanów Kościoła**. Każdy ochrzczony jest powołany do bycia **ucznem misjonarzem** – świadkiem wiary w swoim środowisku. Dlatego duszpasterze powinni **angażować świeckich** w misję: wspierać ruchy, stowarzyszenia i małe wspólnoty, które ożywiają parafie nowym zapalem. Kierunek ten zgodny jest z wizją *Lumen gentium* o powszechnym powołaniu do apostołstwa oraz z ideą *sensus fidei*, gdzie cały lud Boży niesie wiarę. W praktyce chodzi m.in. o docenienie charyzmatów świeckich (katechistów, animatorów, ewangelizatorów medialnych) oraz tworzenie **struktur współodpowiedzialności** (rady duszpasterskie, zespoły nowej ewangelizacji w parafiach). **Misja Kościoła staje się wspólnym dziełem duchownych i świeckich**, co wymaga zaufania do świeckich i decentralizacji pewnych działań (por. EG 102-103). Taka współpraca poszerza zasięg ewangelizacji i ukazuje Kościół jako żywą wspólnotę świadków.
- **Inkulturacja i dialog ze światem:** W duchu *Gaudium et spes* nowa ewangelizacja wymaga od duszpasterstwa otwartości na **dialog z kulturą współczesną**. Zadaniem jest „**odczytywanie znaków czasu**” – rozpoznawanie pytań i aspiracji ludzi naszych dni – i odpowiadanie na nie Ewangelią. Praktycznie oznacza to zaangażowanie Kościoła w takie obszary jak: kultura medialna, nauka, życie społeczne, gdzie musi zabrzmieć orędzie chrześcijańskie w nowych formach. **Inkulturacja wiary** jest priorytetem: Ewangelia powinna zakorzeniać się w różnych kulturach, oczyszczając je i ubogacając, ale zarazem przyjmując to, co w nich autentycznie prawdziwe i dobre. Nowa ewangelizacja zachęca do *twórczego poszukiwania nowych „areopagów”* – od debat intelektualnych po obecność w internecie – gdzie Kościół może głosić Chrystusa językiem zrozumiałym dla dzisiejszego człowieka. **Dialog** staje się kluczową metodą: Kościół słucha świata (np. młodzieży, niewierzących, ludzi innych religii), by następnie proponować Dobrą Nowinę w sposób odpowiadający ich doświadczeniom. Wymaga to od duszpasterzy **kompetencji kulturowej i wrażliwości**, aby łączyć wierność doktrynie z otwartością na nowość wyzwań (por. *Evangelii gaudium* 33–34 o potrzebie odważnej kreatywności).

- **Świadectwo, miłosierdzie i wiarygodność Kościoła:** Nowa ewangelizacja podkreśla, że we współczesnym świecie **wiara przekonuje przede wszystkim poprzez świadectwo życia**. Zadaniem duszpasterskim jest więc formowanie wiernych, aby ich codzienne postępowanie odzwierciedlało Ewangelię – w rodzinie, pracy, zaangażowaniu społecznym. Fisichella zaznacza, że każdego dnia „Kościół gra swoją wiarygodność wobec świata” poprzez konkretną postawę miłości i prawdy. *Evangelii gaudium* mówi o „uroku i pociesze ewangelizowania” – radosnym entuzjazmie głosicieli wiary. Praktycznie oznacza to promocję **postawy miłosierdzia, solidarności z ubogimi, obrony godności każdego człowieka** jako integralnej części głoszenia (por. *Gaudium et spes* 1 i 26, *Evangelii gaudium* 198–200). Kościół ma być **znakiem nadziei** poprzez dzieła miłosierdzia i zaangażowanie na rzecz sprawiedliwości – takie świadectwo otwiera serca na Ewangelię bardziej niż słowa. Nowa ewangelizacja kładzie więc nacisk na **inkarnację Ewangelii w czynach**, aby przepowiadanie miało „moc przekonywania” dzięki widocznej miłości (por. Jk 2,18). W ten sposób pastoralna praktyka realizuje soborową wizję Kościoła jako służebnego i bliskiego światu (*Ecclesia serviens*), a orędzie zbawienia staje się wiarygodne dla ludzi poszukujących sensu.
- **Dowartościowanie pobożności ludowej:** Istotnym kierunkiem działań wypływającym z nowej ewangelizacji jest **pogłębienie i ewangelizacyjne ukierunkowanie pobożności ludowej**. Tradycyjne formy wiary ludu (pielgrzymki, nabożeństwa, religijność ludowa) zawierają ogromny potencjał wiary i kultury, który należy **łączyć ze świadomą formacją**. Fisichella pyta, jak teologia ma nadać większą głębię formacyjną pobożności ludowej, jeśli nie podejmie tego tematu. W praktyce duszpasterskiej postuluje się więc *katechezę wtórną* w ramach pobożnych praktyk – wyjaśnianie ich znaczenia w świetle Słowa Bożego, łączenie z czytaniem Biblii, wprowadzanie elementów misyjnych (np. zachęta, by uczestnicy nabożeństw stawali się apostołami w swoich rodzinach). **Tradycja kościelna przekazywana jest także przez pobożność ludową**, dlatego duszpasterze powinni ją szanować i oczyszczać z naleciałości, zamiast marginalizować. Papież Franciszek podkreśla, że pobożność ludowa to „*duchowa rezerwa*” Kościoła i narzędzie ewangelizacji (*Evangelii gaudium* 122-126). Kierunek pastoralny wyznaczony przez nową ewangelizację to **inkorporacja zdrowych form religijności ludowej w życie parafii** oraz czerpanie z nich inspiracji do nowych form głoszenia (np. uliczne procesje,

festiwale wiary itp.). W ten sposób wiara przekazywana od pokoleń (traditio) staje się pomostem do nowego przepowiadania, a *sensus fidei* ludu znajduje swój wyraz w misji Kościoła.

Źródła:

Nauczanie Soboru Watykańskiego II (*Dei Verbum*, *Lumen gentium*, *Gaudium et spes*), papieskie dokumenty posoborowe (*Evangelii nuntiandi* Pawła VI, *Redemptoris missio* Jana Pawła II, *Evangelii gaudium* Franciszka), oraz artykuł abp. Rino Fisichelli *La “nuova evangelizzazione”: un locus theologicus per l’insegnamento della teologia?*, stanowią podstawę powyższego ujęcia teologii pastoralnej w perspektywie nowej ewangelizacji. Wszystkie one zgodnie wskazują, że **Kościół żyje, aby ewangelizować**, a refleksja teologiczna i praktyka duszpasterska muszą tworzyć spójną całość, by skutecznie nieść Chrystusa współczesnemu światu.